

Sygn. akt IV U 327/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 maja 2015 roku

Sąd Okręgowy w Tarnowie – Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Natalia Lipińska

Protokolant: st. sekr. sądowy Magdalena Cieśla

po rozpoznaniu w dniu 8 maja 2015 roku w Tarnowie na rozprawie

sprawy z odwołania W. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych

z dnia 10 grudnia 2014 roku nr (...)

w sprawie W. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. Wydział Realizacji Umów Międzynarodowych

o prawo do emerytury

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje odwołującemu się W. S. prawo do emerytury począwszy od dnia 13 października 2014 roku;
2. stwierdza, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Sygn. akt IV U 327/15

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 8 maja 2015 r.

Decyzją z dnia 10 grudnia 2014 r., nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T., na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1440 ze zm.) oraz przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.), odmówił W. S. przyznania prawa do emerytury. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że ubezpieczony nie spełnia wymogów określonych w art. 184 powołanej ustawy, od wystąpienia których uzależnione jest nabycie prawa do emerytury, ponieważ nie udokumentował 15-letniego stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, a jedynie 14 lat, 10 miesięcy i 13 dni takiej pracy. Do stażu tego organ rentowy nie doliczył wnioskodawcy okresu zatrudnienia od 27 lipca 1979 r. do

31 grudnia 1980 r. na budowie eksportowej, ponieważ w zawartej przez ubezpieczonego umowie o pracę wskazano stanowisko „monter” bez doprecyzowania, o jaki charakter/warunki pracy chodzi.

Decyzję tę zaskarżył W. S., domagając się jej zmiany i przyznania mu prawa do emerytury. Zarzucając naruszenie art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z FUS w związku z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia

7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz § 4 tego rozporządzenia, odwołujący podniósł, że legitymuje się łącznym stażem pracy w szczególnych warunkach w wymiarze

15 lat, 2 miesiące i 15 dni, co wynika z karty przebiegu zatrudnienia. Ubezpieczony podał, że w takim charakterze pracował od 27 lipca 1979 r. do 31 grudnia 1980 r. w ramach zatrudnienia w (...) w T. przy budowie Elektrowni (...) na terenie Czechosłowacji jako spawacz, która to praca wymieniona została w Dziale XIV, pkt 12 wykazu A, stanowiącego załącznik do powołanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Odwołujący zauważył przy tym, że dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Odwołujący podniósł też, że z zaskarżonej decyzji nie wynika, aby ZUS z okresu pracy

w szczególnych warunkach wyłączył mu okresy pobierania zasiłków chorobowych, ponieważ zgodnie z ugruntowanym już orzecznictwem, taki zabieg jest nieuprawniony. W tym miejscu odwołujący powołał się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2013 r.,

sygn. akt II UK 127/13, LEX nr 1451525).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Bezsporne w niniejszej sprawie było, że odwołujący W. S., urodzony

(...) r., w dniu (...) r. osiągnął 60 lat życia. Na dzień 1 stycznia 1999 r. ubezpieczony udokumentował 25- letni okres składkowy i nieskładkowy.

We wniosku z dnia 13 października 2014 r. odwołujący wniósł o przyznanie mu prawa do emerytury.

Zaskarżoną decyzją z dnia 10 grudnia 2014 r. ZUS Oddział w T. odmówił W. S. przyznania prawa do tego świadczenia, ponieważ wnioskodawca nie udokumentował 15- letniego stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Odwołujący nie jest członkiem OFE.

Sąd ustalił ponadto następujący stan faktyczny sprawy:

Przed organem rentowym odwołujący W. S. udowodnił na dzień 1 stycznia 1999 r. staż pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 14 lat, 10 miesięcy i 13 dni.

W takim charakterze pracował od 6 lipca 1972 r. do 20 października 1973 r.

(1 rok, 3 miesiące i 16 dni) w Zakładach (...)w T. przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń oraz przy robotach budowlano- montażowych i budowlano- remontowych na oddziałach będących w ruchu.

Od 24 października 1973 r. do 11 października 1975 r. ubezpieczony odbywał zasadniczą służbę wojskową.

Po zakończeniu służby, w ustawowym 30- dniowym terminie zgłosił swój powrót do pracy u tego samego pracodawcy. Od 6 listopada 1975 r. do 31 sierpnia 1978 r.

(2 lata, 9 miesięcy i 25 dni) nadal świadczył pracę w szczególnych warunkach przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń oraz przy robotach budowlano- montażowych

i budowlano- remontowych na oddziałach będących w ruchu, pozostając w zatrudnieniu

w Zakładach (...)w T..

W szczególnych warunkach odwołujący pracował również od 15 lipca 1982 r. do 12 września 1983 r. (1 rok, 1 miesiąc i 29 dni) w (...)Przedsiębiorstwie (...) w K. w charakterze monterów urządzeń i konstrukcji metalowych na wysokości oraz od 24 kwietnia 1984 r. do 28 kwietnia 1994 r. (10 lat i 5 miesięcy) ponownie w Zakładach (...)w T., tym razem przy oczyszczaniu oraz naprawianiu aparatów i pojemników po produktach toksycznych, żrących i parzących- przy robotach wewnątrz cystern, kotłów, zbiorników, aparatów i kanałów technologicznych.

dowód:

- zaświadczenie WKU w T. z dnia 26.04.2013 r.- k. 15 akt ZUS,
- karta przebiegu zatrudnienia z dnia 10.12.2014 r.- k. 73 akt ZUS,
- świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia: 18.05.2013 r. i 18.09.2013 r.- k. 36-37 akt ZUS,

Od 14 kwietnia 1992 r. do 17 kwietnia 1992 r., od 8 czerwca 1992 r. do 26 czerwca 1992 r., od 23 sierpnia 1993 r. do 31 sierpnia 1993 r., od 1 września 1993 r. do 30 września 1993 r., od 1 października 1993 r. do 31 października 1993 r., od 1 listopada 1993 r. do 13 listopada 1993 r., od 24 stycznia 1994 r. do 29 stycznia 1994 r., w dniu 31 stycznia 1994 r., od 1 lutego 1994 r. do 4 lutego 1994 r., od 18 lutego 1994 r. do 28 lutego 1994 r. i od 1 marca 1994 r. do 26 marca 1994 r., tj. przez okres 5 miesięcy i 3 dni, odwołujący pobierał zasiłek chorobowy.

dowód:

- zaświadczenie o okresach nieskładkowych od 15.11.1991 r.- k. 33 akt ZUS,
- karta przebiegu zatrudnienia z dnia 10.12.2014 r.- k. 73 akt ZUS,

Od 27 lipca 1979 r. do 31 grudnia 1980 r. odwołujący był zatrudniony w(...)w T.. W tym czasie, w ramach wyjazdu na budowę eksportową, świadczył pracę na terenie Czechosłowacji przy budowie Elektrowni (...)na stanowisku monterów.

dowód:

- umowa o pracę za granicą z dnia 25.07.1979 r.- k. 51-58 akt ZUS,
- karta zarobkowa za rok 1979- k. 68 akt ZUS,
- świadectwo pracy z dnia 06.01.1981 r.- k. 23 akt ZUS,

W tym czasie odwołujący pracował na terenie elektrowni przy remontach rur w podgrzewaczu wody. Wysokość samego budynku elektrowni wynosiła 40-50 metrów.

W podgrzewaczu znajdowało się palenisko, a rury przesyłające ciepłą wodę umieszczone były na wysokości około 30 metrów. W palenisku palił się ogień, kiedy blok produkcyjny elektrowni był czynny. Remonty rur polegały na wycinaniu i wymianie poszczególnych, wyeksploatowanych elementów na nowe. Odwołujący zajmował się przygotowaniem (dopasowywaniem) poszczególnych elementów dla spawacza. Pracował ze spawaczem, który spawał przygotowane mu uprzednio do montażu części. Odwołujący wykonywał też prace bezpośrednio przy spawaniu rur stalowych. Była to praca na wysokości, na rusztowaniach. Wewnątrz podgrzewacza skonstruowana została „klatka schodowa” i na poszczególne wysokości wchodziło się po schodach.

dowód:

- oświadczenie K. P.- k. 50 akt ZUS,
- zeznania świadka K. P.,

Stan faktyczny w sprawie Sąd ustalił w oparciu o dowody z dokumentów i zeznania świadka.

Sąd pozytywie ocenił dowody z dokumentów, których autentyczność oraz wiarygodność, jak również poprawność materialna i formalna nie budziły wątpliwości, zaś ich treść i forma nie były kwestionowane przez strony postępowania. Brak było zatem jakichkolwiek podstaw, także takich, jakie należałoby uwzględnić z urzędu, aby dokumentom tym odmówić właściwego im znaczenia dowodowego.

Sąd w całości dał wiarę zeznaniom świadka K. P., który od 3 lipca 1979 r. do 13 sierpnia 1983 r. pracował w (...)

w T. na stanowisku montera, a w okresie od 1970 r. do końca 1980 r. świadczył pracę, podobnie jak odwołujący, w Czechosłowacji przy budowie elektrowni. W zeznaniach swoich świadek opisał, na czym polegała praca montera i spawacza świadczona w Elektrowni (...). Zeznania te były stanowcze, jasne i logiczne.

Sąd oddalił wniosek dowodowy pełnomocnika odwołującego o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania ubezpieczonego w drodze pomocy prawnej przez Konsulat RP

w C.na okoliczność charakteru jego pracy przy budowie Elektrowni (...). Sąd uznał, że przeprowadzenie tego dowodu nie jest konieczne, ponieważ okoliczności sporne zostały w sprawie dostatecznie wyjaśnione w oparciu o znajdujące się w aktach organu rentowego dokumenty. W ocenie Sądu, w oparciu o te dokumenty, tj. zaświadczenie WKU w T. z dnia 26 kwietnia 2013 r., kartę przebiegu zatrudnienia z dnia 10 grudnia 2014 r., świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia: 18 maja 2013 r.

i 18 września 2013 r. oraz zaświadczenie o okresach nieskładkowych, można bowiem stwierdzić, że wbrew twierdzeniom organu rentowego, odwołujący legitymuje się na dzień

1 stycznia 1999 r. co najmniej 15- letnim stażem pracy w szczególnych warunkach, bez potrzeby prowadzenia wnikliwego postępowania dowodowego odnośnie spornego okresu jego zatrudnienia na budowie eksportowej. Ze stażu tego, zdaniem Sądu, niesłusznie

ZUS wyłączył zarówno okres odbywania zasadniczej służby wojskowej, jak i okresy pobierania zasiłku chorobowego po dniu 15 listopada 1991 r. Okresy te po doliczeniu do wykazanego przed organem rentowym stażu pracy w szczególnych warunkach dają wnioskodawcy łącznie 15 lat, 3 miesiące i 15 dni takiej pracy. Jeżeli chodzi o sporny okres zatrudnienia, wskazać jedynie należy, że na okoliczności istotne, dotyczące charakteru pracy ubezpieczonego w tym czasie, wskazał świadek K. P.. O przesłuchanie tego świadka zawniósł odwołujący, a Sąd wniosek ten uwzględnił. To więc, jaki był charakter pracy ubezpieczonego w spornym okresie, Sąd ustalił w oparciu o zeznania świadka. Posiłkował się tutaj również znajdującym się w aktach organu rentowego pisemnym oświadczeniem tego świadka, który podniósł w nim, że on sam pracował na kontrakcie zagranicznym w Czechosłowacji na terenie Elektrowni (...)w charakterze montera przy dopasowywaniu rur dla spawacza, a W. S. wykonywał prace bezpośrednio przy spawaniu rur stalowych.

Poza tym, zgodnie z treścią art. 299 k.p.c., jeżeli po wyczerpaniu środków dowodowych lub w ich braku pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, sąd dla wyjaśnienia tych faktów może dopuścić dowód z przesłuchania stron. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 lipca 2006 r., IV CSK 98/06 (LEX nr 459229), dopuszczenie dowodu z przesłuchania stron jest wyłącznie uprawnieniem sądu.

W orzecznictwie sądów apelacyjnych podkreśla się, że dowód z przesłuchania stron ma charakter fakultatywny, subsydiarny i symetryczny. Wprost z treści przepisu art. 299 k.p.c. wynika, że jego przedmiotem są wyłącznie niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Sąd nie jest więc zobowiązany do przeprowadzenia tego dowodu, chyba że dotychczasowe postępowanie dowodowe nie doprowadziło do jednoznacznego wyjaśnienia stanu faktycznego. W związku z tym, że dowód z przesłuchania stron jest dowodem

o charakterze subsydiarnym, należy po niego sięgać w sytuacji, w której brak jest materiału dowodowego pozwalającego na ocenę istotnych okoliczności w sprawie. Dopuszczenie

i przeprowadzenie takiego dowodu zawsze uzależnione jest więc od okoliczności konkretnej sprawy (por. wyrok SA w Rzeszowie z dnia 9 października 2014 r., III AUa 393/14, LEX nr 1527164; wyrok SA w Białymstoku z dnia 25 czerwca 2014 r., III AUa 111/14, LEX nr 1483706; wyrok SA w Katowicach z dnia 17 września 2013 r., I ACa 560/13, LEX nr 1394199; wyrok SA we Wrocławiu z dnia 20 listopada 2012 r., I ACa 1175/12, LEX nr 1283507).

Nieprzesłuchanie strony może stanowić naruszenie art. 299 k.p.c. tylko wówczas, gdy mogło ono wpłynąć na wynik sprawy, rozumiany jako wyjaśnienie wszystkich istotnych i spornych okoliczności dotyczących stosunków prawnych pomiędzy stronami sporu, albo gdy dowód z przesłuchania strony był jedynym dowodem, którym dysponował sąd (por. wyrok SA w Łodzi z dnia 25 września 2013 r., I ACa 435/13, LEX nr 1381442). W niniejszej sprawie sytuacja taka nie miała miejsca.

Pozostałe okoliczności sprawy Sąd uznał za bezsporne, gdyż nie były w żaden sposób kwestionowane przez strony, zaś dokumenty przedstawione na ich stwierdzenie nie budziły wątpliwości Sądu co do ich autentyczności.

Sąd rozważył, co następuje:

Odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2013 poz. 1440 ze zm.), ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli: 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat- dla kobiet i 65 lat- dla mężczyzn oraz 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (ust. 2).

Wymagany w art. 184 ust. 1 pkt 2 okres składkowy i nieskładkowy przewiduje art. 27 powołanej ustawy, w świetle którego wynosi on co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn.

Przepis art. 32 ustawy statuuje natomiast, iż ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 ust. 1. Zgodnie z dyspozycją tego przepisu- za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Stosownie do treści art. 32 ust. 4 ustawy, wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Mowa tu o rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Jak wynika z § 1 wskazanego rozporządzenia, stosuje się je do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

W myśl § 2 ust. 1, okresami uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu uważa się okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy (ust. 2).

Zgodnie zaś z § 4 ust. 1, prawo do emerytury nabywa pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A rozporządzenia, jeżeli osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn oraz legitymuje się wymaganym okresem zatrudnienia, w tym co najmniej okresem 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Bezsporne w niniejszej sprawie było, że odwołujący osiągnął wiek 60 lat, posiadał na dzień 1 stycznia 1999 r. wymagany 25-letni okres ubezpieczenia i nie jest członkiem OFE.

Rozstrzygnąć natomiast należało, czy wnioskodawca legitymuje się co najmniej 15-letnim stażem pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Odwołujący wykazał przed organem rentowym staż pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 14 lat, 10 miesięcy i 13 dni, a zatem do wymaganych przepisami prawa 15 lat pracy w takim charakterze zabrakło mu jedynie 1 miesiąca i 17 dni.

W odwołaniu od zaskarżonej decyzji ubezpieczony powołał się na okresy wymienione w karcie przebiegu zatrudnienia znajdującej się w aktach ZUS, z zapisów której wynika, że pracę w szczególnych warunkach świadczył przez okres przekraczający 15 lat.

W karcie przebiegu zatrudnienia (k. 73 akt ZUS) istotnie wskazano na okresy pracy odwołującego w szczególnych warunkach. Jak podano, pracę taką ubezpieczony wykonywał od 6 lipca 1972 r. do 20 października 1973 r. (przez 1 rok, 3 miesiące i 16 dni), od 6 listopada 1975 r. do 31 sierpnia 1978 r. (przez 2 lata, 9 miesięcy i 25 dni), od 15 lipca 1982 r. do 12 września 1983 r. (przez 1 rok, 1 miesiąc i 29 dni) oraz od 24 kwietnia 1984 r. do 28 kwietnia 1994 r. (przez 10 lat i 5 miesięcy)- tj. łącznie przez okres 15 lat, 3 miesięcy i 15 dni. Za udowodniony przez ubezpieczonego organ rentowy uznał jednak w zaskarżonej decyzji staż pracy w takim charakterze w wymiarze 14 lat, 10 miesięcy i 13 dni.

Analiza treści karty przebiegu zatrudnienia prowadzi do wniosku, że ze stażu pracy w szczególnych warunkach ZUS wyłączył odwołującemu okresy pobierania zasiłków chorobowych przypadających po dniu 15 listopada 1991 r. w łącznym wymiarze 5 miesięcy i 3 dni. To, że zasiłki takie odwołujący pobierał wynika z treści zaświadczenia o okresach nieskładkowych (k. 33 akt ZUS). Okresy te jako nieskładkowe, oznaczone kodem 47, wymienione zostały również w karcie przebiegu zatrudnienia. Łącznie dają one 5 miesięcy i 3 dni.

Takie wyłączenie nie było zasadne. Okresy pobierania wynagrodzenia chorobowego i zasiłku chorobowego podlegają bowiem wliczeniu do stażu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Zgodnie z art. 32 ust. 1a pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 15 listopada 1991 r. wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

Przepis ust. 1a został dodany do art. 32 powołanej ustawy ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach (Dz. U. Nr 121 poz. 1264), która weszła

w życie z dniem 1 lipca 2004 r. W przepisie tym postanowiono pierwotnie, że przy ustalaniu okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik po dniu 15 listopada 1991 r. otrzymał wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby lub macierzyństwa (pkt 1) oraz okresów, w których na mocy szczególnych przepisów został zwolniony od świadczenia pracy, z wyjątkiem okresu urlopu wypoczynkowego (pkt 2). Przepis art. 32 ust. 1a pkt 2 został uchylony ustawą z dnia 1 lipca 2005 r. o zmianie ustawy

o emeryturach i rentach z FUS oraz ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych

(Dz. U. Nr 169 poz. 1412). Zatem, zgodnie z obecnym brzmieniem art. 32 ust. 1a ustawy, przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wyłączaniu ulegają tylko okresy niezdolności do pracy z powodu choroby

i macierzyństwa.

Przepis art. 32 ust. 1a ustawy w istotny sposób zmienił definicję pracy w szczególnych warunkach i w szczególnym charakterze, poprzez szczegółowe określenie okresów faktycznego niewykonywania pracy, które nie są wliczane do okresu wykonywania pracy, rozumianego jako okres pozostawania w stosunku pracy- którego to rozróżnienia nie zawierały przepisy dotychczasowe.

Przyjęte w powołanym przepisie różnicowanie okresów wykonywania pracy

w szczególnych warunkach nawiązuje do daty wejścia w życie ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytury i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 107, poz. 450 ze zm.), w której poprzednia definicja okresu pracy w szczególnych warunkach pozostała niezmienną. Okres tej pracy obejmował zarówno okresy składkowe, jak i okresy nieskładkowe, jeżeli mieściły się one w okresie wykonywania pracy zgodnie z umową o pracę. Takie stanowisko zajął Sąd Najwyższy

w uchwale z dnia 27 listopada 2003 r., III UZP 10/03 (OSNP 2004/5/87), stwierdzając, że do okresu pracy w szczególnych warunkach wlicza się okresy zasiłku chorobowego w czasie trwania stosunku pracy przypadające po dniu wejścia w życie ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent.

W konsekwencji, utrwalił się w judykaturze pogląd, że w art. 32 ust. 1a ustawy

o emeryturach i rentach z FUS ustawodawca wprowadził istotną zmianę w stanie prawnym,

w którym niemożliwe było w drodze wykładni ustalenie zasady pomijania w okresie ubezpieczenia okresów niezdolności do pracy z powodu choroby, oraz że art. 32 ust. 1 ustawy nie ma zastosowania do oceny nabycia prawa do emerytury przed dniem 1 lipca 2004 r.

(por. wyroki SN: z dnia 5 maja 2005 r., II UK 219/04, OSNP 2005/22/361 i II UK 215/04, OSNP 2005/22/360 oraz z dnia 7 lutego 2006 r., I UK 154/05, LEX nr 272581).

Ustawodawca, wprowadzając zmiany pojęcia „zatrudnienia w szczególnych warunkach i w szczególnym charakterze”, nie uchwalił przepisów międzyczasowych,

w związku z czym zakres stosowania art. 32 ust. 1a był przedmiotem skargi konstytucyjnej opartej na zarzucie jego niezgodności z art. 2 i 32 ust. 1 Konstytucji RP. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 10 lipca 2008 r., K 33/06 (OTK-A 2008 nr 6, poz. 106) orzekł jednak o zgodności z Konstytucją powołanego przepisu. Uznawszy za właściwą dla oceny konstytucyjności tego przepisu chwilę powstania prawa podmiotowego, tj. prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, oddalił zarzut, że zmiana warunków emerytalnych prowadzi do naruszenia praw nabytych. Stwierdził jednocześnie, że oceniana zmiana może mieć zastosowanie wyłącznie na przyszłość.

Wszystko to sprowadza się do twierdzenia, że osiągnięcie do dnia 1 stycznia 1999 r. okresu pracy w szczególnych warunkach, o którym mowa w art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy

z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a pkt 1 tej ustawy, obowiązujących od dnia 1 lipca 2004 r. (por. wyrok SN z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 313/09, OSNP 2011/19-20/260).

W identyczny sposób wypowiedział się Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 18 czerwca 2013 r., III AUa 1720/12 (LEX nr 1339358). Powołując się na wskazane wyżej orzeczenie Sądu Najwyższego oraz wyroki tego Sądu z dnia 7 lutego 2006 r., I UK 154/05 (LEX nr 272581) i z dnia 13 lipca 2011 r., I UK 12/11 (LEX nr 989126), wskazał w uzasadnieniu, że co prawda, przepis art. 32 ust. 1a ustawy obowiązuje od dnia 1 lipca 2004 r. i odnosi skutek również względem stanów prawnych i faktycznych istniejących przed dniem jego wejścia w życie, jednakże wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a pkt 1 tej ustawy, obowiązujących od dnia 1 lipca 2004 r.

Stanowisko to Sąd Apelacyjny w Krakowie powtórzył w wyroku z dnia 16 maja 2013 r., III AUa 1239/12 (LEX nr 1316202). Tak też wypowiedział się Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 1 sierpnia 2013 r., III AUa 2387/12 (LEX nr 1372273).

Uwzględniając zatem obowiązujący uprzednio stan prawny, tj. stan istniejący przed dniem 1 lipca 2004 r. (data wejścia w życie ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach, dodającej do art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS ust. 1a, zgodnie z którym okresy niezdolności do pracy z powodu choroby były zaliczane do okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach) oraz pogląd wyrażony przez Sąd Apelacyjny w Krakowie w powołanych wyżej wyrokach, trafnie w odwołaniu od zaskarżonej decyzji ubezpieczony wskazał, że ze stażu pracy w szczególnych warunkach nie wyłącza się okresów pobierania zasiłku chorobowego.

W stażu tym ZUS powinien również uwzględnić ubezpieczonemu okres odbywania zasadniczej służby wojskowej.

Z zaświadczenia Wojskowej Komendy Uzupełnień w T. z dnia 26 kwietnia 2013 r., znajdującego się w aktach organu rentowego (k. 15 akt ZUS) wynika, że wnioskodawca służbę taką odbywał w okresie od 24 października 1973 r. do 11 października 1975 r.

Służba ta przypadła w okresie zatrudnienia ubezpieczonego w Zakładach A.w T., kiedy to wykonywał on pracę w szczególnych warunkach. Za taką bowiem organ rentowy uznał zatrudnienie w/w w tych Zakładach w oparciu o świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 18 maja 2013 r. (k. 37 akt ZUS).

W oparciu o treść tego dokumentu można stwierdzić, że od 6 lipca 1972 r. do 20 października 1973 r. wnioskodawca świadczył pracę w Zakładach A.w T. przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń oraz przy robotach budowlano-montażowych

i budowlano- remontowych na oddziałach będących w ruchu. Jak wyżej zaznaczono, od 24 października 1973 r. do 11 października 1975 r. odbywał zasadniczą służbę wojskową, a po jej zakończeniu w dniu 6 listopada 1975 r. zgłosił się do pracy u tego samego pracodawcy i od tego dnia nadal aż do dnia 31 sierpnia 1978 r. pracował w szczególnych warunkach przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń oraz przy robotach budowlano- montażowych i budowlano- remontowych na oddziałach będących w ruchu. Okres ten wymieniony został w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 18 maja 2013 r.

Skoro więc przed rozpoczęciem służby wojskowej, jak i po jej zakończeniu odwołujący pracował w szczególnych warunkach, a do pracy u tego samego pracodawcy powrócił w ustawowym terminie 30 dni, co wynika z treści zaświadczenia Wojskowej Komendy Uzupełnień z dnia 26 kwietnia 2013 r., powołanego wyżej świadectwa i karty przebiegu zatrudnienia, okres od 24 października 1973 r. do 11 października 1975 r.

(tj. 1 roku, 11 miesięcy i 19 dni) należało uwzględnić mu w stażu pracy w szczególnych warunkach.

Zgodnie bowiem z ugruntowanym stanowiskiem judykatury, okres zasadniczej służby wojskowej odbytej w czasie trwania stosunku pracy w szczególnych warunkach lub

w szczególnym charakterze zalicza się do stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z FUS), jeżeli pracownik w ustawowym terminie zgłosił swój powrót do tego zatrudnienia. Okres służby wojskowej dla żołnierza zatrudnionego przed powołaniem do czynnej służby wojskowej w warunkach szczególnych, który po zakończeniu tej służby podjął zatrudnienie w tych samych warunkach, jest nie tylko okresem służby w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale także okresem pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu § 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnym charakterze (por. np. wyroki SN: z dnia 6 kwietnia 2006 r., III UK 5/06, OSNP 2007/7-8/108; z dnia 9 marca 2010 r., I UK 333/09, LEX nr 585739 i z dnia 24 maja 2012 r., II UK 265/11, LEX nr 1227192).

W tym miejscu wskazać również trzeba na uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013 r., II UZP 6/13, LEX nr 1385939), zgodnie z którą czas zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 44, poz. 220, w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 1974 r.) zalicza się- na warunkach wynikających z tego przepisu- do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 184 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS.

Stosownie do treści obowiązującego od 29 listopada 1967 r. (data wejścia w życie) do 1 stycznia 1975 r. art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1967 r. Nr 44, poz. 220), okres odbytej zasadniczej lub okresowej służby wojskowej zalicza się do okresu zatrudnienia, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem, pracownikom, którzy po odbyciu tej służby podjęli zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym byli zatrudnieni przed powołaniem do służby, albo w tej samej gałęzi pracy. Warunkiem zaliczenia okresu odbytej służby wojskowej do okresu zatrudnienia, jak stanowił ust. 3 tego artykułu, było zachowanie terminów, o których mowa w art. 106 ust. 1 lub art. 107 ust. 1.

W myśl przepisu art. 106 ust. 1 tej ustawy, zakład pracy, który zatrudniał pracownika w dniu powołania do zasadniczej lub okresowej służby wojskowej, był obowiązany zatrudnić go na poprzednio zajmowanym stanowisku lub stanowisku równorzędnym pod względem rodzaju pracy oraz nie niżej opłacanym, jeżeli najpóźniej w ciągu trzydziestu dni od dnia zwolnienia

z tej służby pracownik zgłosił swój powrót do zakładu pracy w celu podjęcia zatrudnienia. Niezachowanie tego terminu powodowało rozwiązanie stosunku pracy z mocy prawa, chyba że nastąpiło z przyczyn niezależnych od pracownika. Z dniem 1 stycznia 1975 r. przepis ten uległ modyfikacji i przewidywał, że niezachowanie wskazanego wyżej terminu powodowało wygaśnięcie stosunku pracy, chyba, że niezachowanie terminu nastąpiło z przyczyn niezależnych od pracownika. Z dniem 1 maja 1975 r. zmianie uległo też brzmienie

art. 108 ust. 1, który od tego czasu przewidywał, że czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby. Oba te przepisy (art. 108 ust. 1 i art. 106 ust. 1 ustawy) obowiązywały do dnia 5 sierpnia 1979 r. - a zatem w okresie, kiedy odwołujący odbywał zasadniczą służbę wojskową.

Powołana wyżej uchwała i jej motywy znajdują więc zastosowanie w niniejszej sprawie.

Odnośnie spornego okresu zatrudnienia od 27 lipca 1979 r. do 31 grudnia 1980 r., kiedy to w ramach zatrudnienia w Kombinacie (...) w T. ubezpieczony świadczył pracę na budowie eksportowej w Czechosłowacji przy budowie Elektrowni (...), podnieść należy, że w zgromadzonych w aktach sprawy dokumentach, dotyczących tego okresu zatrudnienia, tj. w umowie o pracę za granicą z dnia 25 lipca 1979 r., w karcie zarobkowej za rok 1979 i w świadectwie pracy z dnia 6 stycznia 1981 r. wskazano, że w tym czasie odwołujący zajmował stanowisko monter.

W odwołaniu od zaskarżonej decyzji i wniosku o emeryturę z dnia 13 października 2014 r. ubezpieczony podał natomiast, że w spornym okresie był spawaczem.

Z zeznań przesłuchanego w sprawie świadka K. P., który pracował w tym samym czasie na budowie eksportowej co odwołujący i w tym samym co odwołujący miejscu wynika, że monterzy zajmowali się przygotowywaniem (dopasowywaniem) poszczególnych elementów dla spawacza. Pracowali ze spawaczem, który spawał przygotowane mu uprzednio do montażu części. Takie też ustalenia poczynił Sąd co do osoby odwołującego. Mając ponadto na uwadze treść znajdującego się w aktach ZUS oświadczenia K. P., który potwierdził w nim, że na kontrakcie zagranicznym w Czechosłowacji sam pracował jako monter przy dopasowywaniu rur dla spawacza, a W. S. wykonywał prace bezpośrednio przy spawaniu rur stalowych, Sąd przyjął, że w spornym okresie w ramach dobowego wymiaru godzin odwołujący zajmował się również spawaniem.

Czynności spawalniczych nie realizował jednak stale i w pełnym wymiarze godzin. Prace zaś monterskie realizowane przy spawaczu nie mogą zostać zaliczone do prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Wykaz A, stanowiący załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymienia bowiem tylko (w Dziale V, zatytułowanym: „W budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych”, w pkt 5) prace przy montażu konstrukcji metalowych na wysokości. W ocenie Sądu, takiego charakteru nie miała praca odwołującego w spornym okresie, ponieważ polegała ona na przygotowywaniu stalowych elementów spawaczowi (dopasowywaniu poszczególnych części). Nie było więc tak, że przez 8 godzin dziennie wnioskodawca zajmował się montażem konstrukcji metalowych na wysokości. Na co dzień realizował natomiast pewne czynności, zmierzające ostatecznie do zamontowania, tj. przyspawania, brakującej części rury (rur), usytuowanej na wysokości w podgrzewaczu wody w elektrowni.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 21 lutego 2014 r., III AUa 971/13 (Legalis nr 831256) wyraził pogląd, że wykonywanie pracy przez pracowników zatrudnionych w bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk spawalniczych nie mieści się w określeniu „prace przy spawaniu” wymienionym w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i nie uprawnia do uzyskania emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Z uwagi na to, że odwołujący świadczył pracę na terenie elektrowni, bo tam skierował go macierzysty zakład pracy (...) w T.- można ewentualnie próbować kwalifikować jego pracę w spornym okresie według Działu II wykazu A (który wymienia prace przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i cieplnej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych), jednak z uwagi na to, że okresy, których ZUS nie uwzględnił wnioskodawcy w stażu pracy w szczególnych warunkach (tj. 5 miesięcy i 3 dni pobierania zasiłku chorobowego oraz 1 rok, 11 miesięcy i 19 dni odbywania zasadniczej służby wojskowej) znacznie wykraczają poza okres brakujący mu do wykazania 15- letniego okresu pracy w takim charakterze (1 miesiąc i 17 dni), nie było potrzeby czynienia dalszych ustaleń, które mogłyby ostatecznie dawać podstawę do takiej kwalifikacji pracy ubezpieczonego w spornym okresie.

W tym stanie faktycznym i prawnym Sąd uznał, że zaskarżona decyzja ZUS Oddział w T. z dnia 10 grudnia 2014 r. nie była zasadna. Na dzień 1 stycznia 1999 r. odwołujący wykazał bowiem co najmniej 15- letni staż pracy w szczególnych warunkach.

Mając to na uwadze, na podstawie powołanych przepisów prawa materialnego oraz art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał odwołującemu prawo do emerytury od 13 października 2014 r., tj. od daty wniosku.

Jednocześnie, Sąd stwierdził, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Dysponował bowiem całością dokumentacji, która była przedmiotem analizy Sądu, a skoro tak, powinien wydać decyzję uwzględniającą żądanie ubezpieczonego.